

Da min hustru og jeg den 9. april 1940, litt før kl. 8, satte radisen på, fikk vi til vår forfordelse høre at tyske krigsskip var på vei til Oslo, oppover fjorden.

Jeg satte meg straks i forbindelse med min gode venn, fabrikkier Grill Fasting, og vi avtalte møte litt senere, nede på mitt kontor.

Straks jeg hadde spist frokost, gikk jeg til kontoret som lå i Festivitetsbygningen i Hamar, samme gård hvor regjeringen og stortinget senere møtte.

Like etter gikk en del av regjeringsmedlemmene inn i Festivitetsbygningen.

Jeg festet meg ved stortingspresident Hambro. — Regimentsjefen, oberst Jensen, fløy utanselig opp og ned trappen. Han virket viaset og nervøs. Forsvarets militærvogner kjørte frem foran bygningen. Et av bilene kom bl.a. forsvarsministeren, oberst Ljungberg, med sitt obligate snil, og kommanderende general Laache. Laache var den eneste høyere offiser som var villig til å yte sitt bidrag til å få gjennomført den nye hærordning som viste seg å være fullstendig verdiløs ~~mot~~ mobiliseringen. Som påkjennelse for dette sitt bidrag, ble Laache utnevnt til kommanderende general, med forbigående av meget dyktige, eldre offiserer med høyere grad.

Da stod kommanderende general Laache der og så oppover inngangstrappen til Festiviteten, iført sjekett, gullkjede over maven, stiv hatt ("skalk") og som eneste bevisning : en parasol i hånden. Like før jeg viste grunnen til dette særdeles sivile antrekk. Den fylte nemlig 65 år den 9.4.1940 og benyttet nu dette til å ta farvel med sin stilling og den hær som han hadde undergrøvd.

— Dermed sendte han en del kjekke, unge menn direkte i døden, nærmest forsvaresløse.

Litt på gikk Fasting og jeg ut i Strandgaten (promenaden).

Etter som flere og flere stortingsmenn etterhvert. De virket helt forvirret. De fløy stempelene frem og tilbake 2 - 3 kvartaler. Hambro og Molinckel så meget opptatt ut.

Vi så også advokat Lusted, den nåværende leder av A/S Union Co. Han var pæmply og frokt på den ene arm og en koffert i den annen. Han virket helt planløs der han gikk og viaset. Usalder forsvant han. Formentlig inn i Festiviteten.

Isotakis venn, Hovstad, svingte omkring med et par andre. Han virket helt ut av balansen under sin kolossale hatt.

Et kildeskrift. Høyre D.

Monsen, mannen som kjempet for å få nedlagt vårt forsvar og ivret så sterkt for det "brukne ge vær", virket meget engstelig og var blek som et laken. Vi så ikke om han denne dag bar merket med det "brukne gevær", men jeg tviler på at han turde det.

Vi var dypt fortvilet -.

Vi orket ikke å se på denne ymt lenger. *Jeg gikk opp på*  
~~Jeg skulle~~ mitt kontor i 4. etg. *og på veien dit møtte jeg min*  
 nærreste venn fra skoledagene, daværende ekspedisjonssjef Carl  
 Platon. Han så på meg og ristet på hodet :

—"Dette er jo forferdelig."

Jeg sa: --"Hva i all verden gjør du her? --- "Hvorfor passer du ikke ditt departement?"

Han svarte: --"Der kunne jeg ikke være lenger, jeg reiste med de andre."

Ja, ja --- jeg tenkte på landet vårt, - uten regjering, uten justisdepartement, uten ledere. --- Stakkars Norge! ---

Han Platon var jo min venn, og helt medfor. Han så ingen linje å følge. Han var svært blek.

Jeg tok han med meg hjem, og min kone spurte hva han kunne gi ham. Han var meget glad over å få en biff med tre speilegg, og han kom seg da så pass at jeg mente han kunne reise hjem.

"Hva skal jeg gjøre hjemme?" spurte han.

Vi svarte: "Reis ned til Oslo og pass ditt departement." --- Men det turde han ikke. ---

Siden gikk han for å høre på stortingets forhandlinger.

Jeg skulle til min gode venn, galsior Nils Berthelsen på Hørstad, hedmarkens største gård. Vi skulle der sette opp hans testamente til fordel for en adoptiv sønn. Selv hadde han ikke barn.

Da jeg kom dit, var fru Berthelsen opptatt med borddekning. Jeg gikk bort til peisen og forestilte meg for en dame som satt og varmet seg ved et tyribål. -- Det var fru statsråd Støstad.

En liten stund etter kom fru Berthelsen og fortalte meg at utenriksminister Halvdan Koht og Frihagen befant seg ovenpå.

Han spurte da fru Støstad om hun kunne tenke seg at hennes datter ville hjelpe til med borddekningen. Det var vanskelig

med tjenestehjelp akkurat da. Alle var bredt sin vei, og fru Berthelsen hadde bare en pike til hjelp, -bortsett fra kokken. Fru Berthelsens anmodning ble ganske kort avvist med følgende bemerkning:

*2. etg.*  
"Du er jo vant to å arbeide." *og forteller h.h.*

*stille og på en måte*  
Deretter gikk vi til Berthelsens kontor og gjorde tertanget ferdig.

Mens vi satt der, ringte det på kontordøren. -

Det var en løytnant som forestilte seg som forlovet med min niese.

Vi snakket en del frem og tilbake. Løytnanten fortalte at de hadde ingen ordre fått og visste slutt ikke om de skulle bli eller ikke. Han ventet bare på beskjed. Det var ikke tatt beslutning om noe som helst.

Etter at Berthelsen og jeg var ferdige, stormet plutselig Koht og Frihagen inn ---.

Begge var fullt påkledd, hadde ytretøyet på.

Berthelsen spurte:

"--- hvilken, mine herrer, vil dere forlate meg?"

Koht svarte:

"-- Ja, vi må avgå. Vi har fått beskjed om å gjøre oss i stand til å reise."

Så tok Koht fra sin portemonne, notet i noe anstømt - og ville gjøre opp for seg.

Berthelsen sa:

"Alle som er under mitt tak, er alltid mine gjester."

X "--- Ja, ja, tusen takk," sa Koht og lukket portemonnen.

Berthelsen:

"Ja, vi får håpe at vi møtes snart igjen under lysere tider."

Koht var meget nervøs og svarte så å si på gråten:

X "Ja, la oss håpe det, men hva skal vi gjøre når de ikke vil vite av oss, -- når de sparker oss ut".

Dermed dro de avgående i bilen.

Vi, Berthelsen og frue og jeg, snakket meget om dette umiddelbart etter deres avreise, og vi kunne ikke forstå det annerledes enn at det Koht siktet til, var at han og hans kolleger var sparket ut av det norske folket.

Senere fikk vi vite at disse herrer var blitt pakket inn i et tog med slukkede laterner som ventet på stasjonen, simpelthen plukket opp den ene etter den andre. Og så drog toget til Elverum uten lys, for nedrullede gardiner.

Ja, så besluttet Fasting og jeg oss til å reise neste dag inn til Oslo for å tale med Quisling. Vi reiste inn med et ordinært tog kl. 14<sup>10</sup> fra Hamar.

Kommet til Eidsvoll, fyltes toget med soldater, ubevæpnede, fulle av godt humør. De var svære til å fortelle. Den ene fortalte at han hadde gitt sitt våpen til tyskerne. Han hadde først lagt på sprang, men tyskeren sprang fortere. - Ja, så var det ikke annet å gjøre enn å levere riflen fra seg da. og så lo hele kupaen riktig godt.

Da toget satte seg igang, så jeg på frihetstatuen for 1814 på Eidsvoll stasjon. -- Jeg kunne ikke la være å tenke på de menn som den gang klarte å verge landet.

Da jeg kom til Oslo, søkte jeg forbindelse med Quisling, men traff ham først dagen etter, og da jeg tror at det bare var Prytz og jeg som hadde hans fulle fortrolighet, sa jeg likefremt:

"Hva mener De med dette?"

Quisling svarte:

"Her kommer tyskerne som bevæpnet armé, og vi har ikke en eneste soldat. Hele regjeringen er rømt, og kongen har fulgt med dem, ja til og med noen av ekspedisjonssjefene også. Tyskerne står gjennom sin armé over vårt land som ikke har armé, ikke hverken storting eller regjering. Den eneste som måtte på vegne av det norske folk, var politimesteren i Oslo og en defekt administrasjon.

Stilligen lå åpen for et protektorat som ville bli den værste ulykke for landet. I denne situasjon forelå ikke noen annen mulighet enn å opptre på vegne av en gruppe av det norske folk som ville bli respektert av tyskerne som regjeringsdannende parti. Videre vil jeg gjøre alt jeg kan for å få kongen tilbake til Oslo, og hverken mitt parti eller jeg selv skal stå i veien. Jeg trekker meg tilbake når som helst noen annen har mulighet for, og er egnet - til å forhandle med tyskerne."

Etter at Quisling hadde trukket seg tilbake 15.4.1940, sa han til meg:

"Jeg var ikke nødt til å gå, men jeg gikk - fordi det så ut til at det var lettere å forhandle med tyskerne når min person ikke står i veien."

Jeg spurte ham:

"Oppgir De hele Deres program også?"

Derpå svarte han alvorlig:

"Du er det først og fremst landet det gjelder, og for det må jeg gjøre alt." Det viste seg også at han nedla sin munnighet.

I denne forbindelse vil jeg gjerne ha nevnt at Quisling hadde flere møter med LO's representanter. Ved to anledninger var jeg tilstede. LO tilsa Quisling sin støtte. Dette vil Haakon Meyer og Sverre Krogh kunne bevitne. Jeg nevner dette fordi det har vært tvil om det, og man har forsøkt å snakke det bort.

Administrasjonsrådet tiltrådte.

I begynnelsen av sommeren hadde jeg flere samtaler med Quisling

En dag hadde Quisling et voldsomt oppgjør med Terboven. Han kom til sitt kontor. Det var tydelig at det hadde vært en kolossal påkjenning. Han var svett og håret var mørkt, så man så hvor forferdelig påkjenningen hadde vært.

Vi to satt og snakket om situasjonen.

Quisling skulle kort etter fly til Tyskland sammen med Terboven for å kjempe mot ham.

Jeg sa til Quisling da han skulle fly til møte med Hitler:

"For alt hva du gjør, lov meg en ting: Vilt ikke en  
hårsbredd!"

Han sa:

"Der skal kjempe sitt her orkan."

xxx

Det ble sagt at tyskeren, flytattasje Spiller, ble såret i treffningen ved Midtskogen, fra norsk side ledet av Oliver Møystad.

Kort før Aagne Skovvin tok sin doktorgrad, spurte jeg ham:

"Hvor ble det av Spiller?"

"Ja," sa Skovvin, "han døde på Elverum sykehus av de sår han fikk under treffningen ved Midtskogen."

Jeg svarte: "Jeg er ikke så sikker på det. Jeg har hørt at flytattasje Spiller var sammen med to andre tyske attasjeer. De reiste opp til Elverum for å forhandle om overgivelse av Elverum uten kamp (våpenstillstand).

De tre herrene ble kjørt i samme bil til Elverum, gikk ut av bilen med hvite bind for å forhandle med nordmennene. Jeg tror det var på Central Hotel.

Da de kom inn til disse nordmennene, for det ble vekslert et ord ble Spiller skutt ned. De trakk de andre seg tilbake. Et kvarter etter eksisterte ikke Elverum lenger. Denne historie kan man få bekreftet av den som var sjåfør for disse tre: gullsmed Skerpe i Maridalen, (tysker av fødsel).

xxx

Jeg ba konsul Hildisch å gå til Reichskommissariat med et brev som jeg skulle skrive, men ikke undertegne, da mitt navn betydde intet for tyskerne. Reichskommissariatet begynte å blande seg opp i NS' interne affærer, bl.a. ved bruk av personene i forskjellige verv.

Side 7.

Jeg skrev følgende til Reichskommissariatet:

"Hvis Reichskommissariatet eller noen annen tysk institusjon prøver på å ville blande seg inn i NS' organisasjon på noen som helst måte, blir enhver forbindelse mellom NS og Reichskommissariatet "abgebrochen".

Dietrich H. Hildisch  
(Sign.)

Hildisch fortalte meg at etter han hadde levert brevet til tyskerne, ble de helt "garne". De reiste seg opp og gestikulerte og snakket i munnen på hverandre og visste ikke hva de skulle gjøre. Så for de på dørr. Det varte over en 1/2 time. Da de kom tilbake, var de meget alvorlige og sa at brevet foreløpig var arkivert.

Dette var livsfarlig for Hildisch og meg. Tyskerne hadde på en eller annen måte fått vite at jeg hadde skrevet brevet.

XXX

En ekspedisjonssejef Carl Platon er å meddele at han kom tilbake til ~~Elverum~~ Hamar og inntrakk i mitt hjem. Han hadde flyttet til Elverum sammen med stortinget og regjeringen og hadde fulgt med justisminister Cerje Vold til Hamar. Han fortalte at Vold hadde fått nervesammenbrudd. Platon hadde ligget sammen med en del andre på et gulv om natten og kom nå til oss i Hamar.

Han visste fremdeles ikke hva han skulle gjøre. Å reise til Oslo våget han ikke. Senere på dagen hørte et bud hans koffert, og han selv ringte opp for å si farvel:

"Du synes jeg situasjonen er slik at det ikke er tilrådelig å bli her lenger."

Et spørsmål:

"Hvor reiser du så hen?", svarte

han:

"Det vet jeg ikke. Et stede i Norge."

Han sa deretter ringte fylkesmann Nordanger og spurte om vi

./3

visste hvor Platou var. Da vi ikke visste det, sa fylkesmannen :

"Jeg er meget bekymret for ham."

Dette var altså justisdepartementets ekspedisjonssjef, senere fylkesmann.

xxx

Platou oppsøkte meg flere ganger i Oslo, sommeren 1940. Han inviterte meg på meget hyggelige middager, og jeg merket aldri at det spilte noen rolle for ham at jeg tilhørte NS.

---

For at man kan vite at det jeg her skriver er tilforlatelig, meddeles at jeg gjør det mens jeg ligger meget syk på Ullevål sykehus med diagnose håpløs kreft, og med beskjed om at jeg ingen sjangse har for å leve. I denne situasjon sier man ikke noget som ikke er 100 % sant. Jeg vil gjerne ha skrevet ned dette nu, mens jeg ifølge legenes diagnose, er helt klar og forsviddt uterørt av mitt sykehusopphold.

*Det er sant, mens jeg er helt klar*

Oslo, 4. oktober 1956

W. F. K. Christie  
(Sign.)

*Bevisnes*

*Sigrud Alnødel. Eleanor Christie.*